

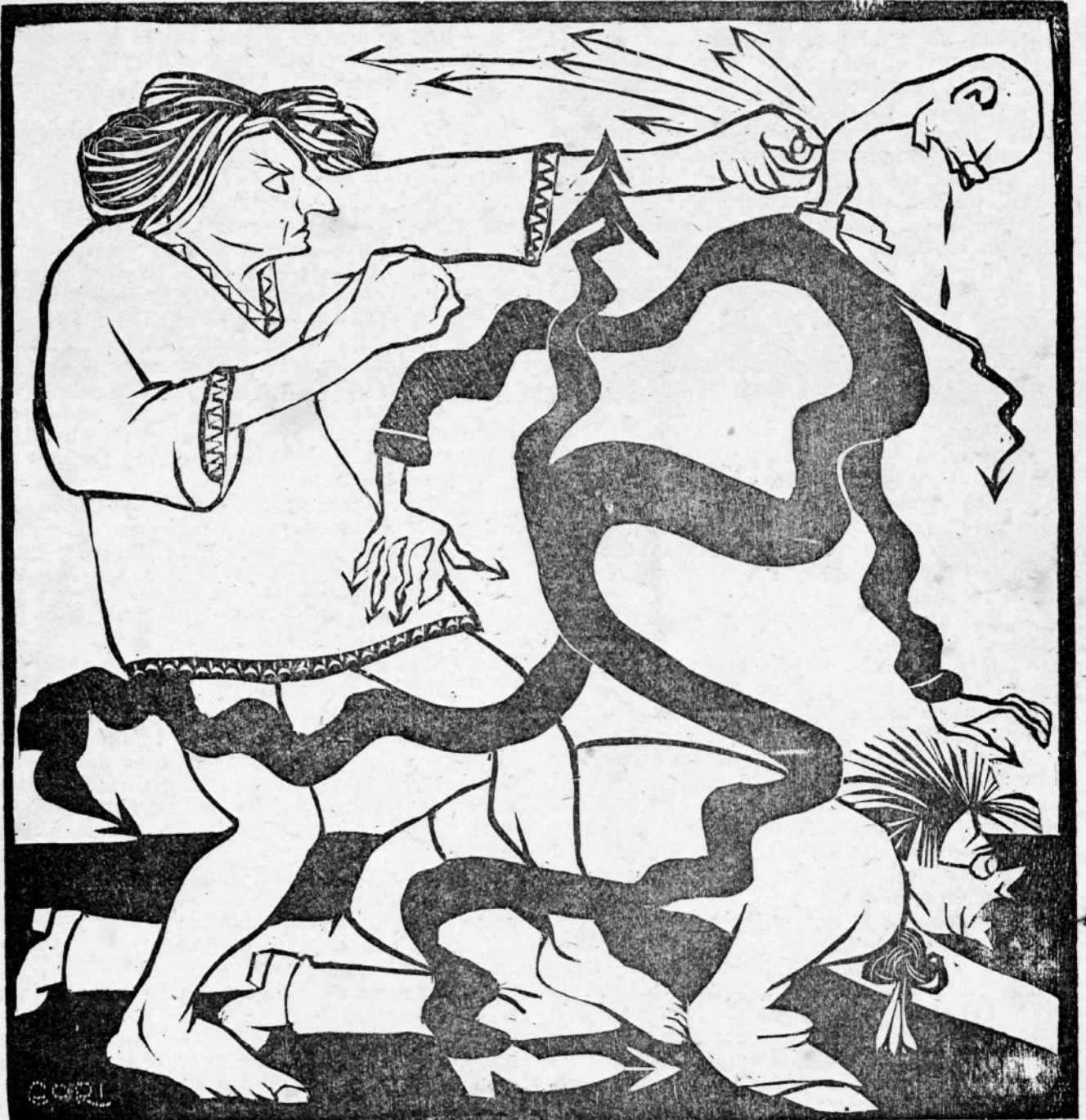
Meie Mats

Nr. 42 (224)

Laupäeval 6 detsembril 1919.

Nr. 42. (224)

Odameeste plastiline siirupi tants Wanemuises.

Üks odamees: „Kutt, lase wilet! Las: wilet! . . . See tants on allpool igasugust kriitikat!“

Ring ümber armastuse.

Frida v. Raimann.

Järg 1.

„Palun kirjutage romaan, milles kõik need paari saavad, kes üksteist armastavad,“ palus preili südilt. „Kirjeldage hiilgawaid tubasid paljude toredate asjadega seal sees, ka mõnda õhtusööki ja toredaid kleite. See on ilus ja mina loen seda suure isuga?“

„See on kahekolmandik-enamuse lapsik wõltsimata maitse,“ mõmises noormees. „Kui ma tohiksin, siis kirjutaksin ma palju ilusamat, tuhat korda ilusamat.“ Ta waikis silmapilgu ja jätkas siis: „Mitte, mis inimesed sööwad, waid mis nad ei söö; mitte toredatest ruumidest, waid pimedatest keldri koobastest, wäikestest lastest, kes haigeks jääwad, sest et neil walgus ja õhk puudub; waestest inimestest, kes sunnitud on pimedas rändama, sest et teised neil walguse ees seisawad; wiletsusest, murest, hädast, piinast, warajasest surmast. —“

„Ja seda nimetate teie ilusaks? Minu arust on see kole!“ ütles printsess wärisedes.

„Ilus on kõik, mis aitab. Mis inimeste silmad ja südamed awab. Mis kaastundmust ja inimesearmastust õitsma ajab. Mis parandab, wabastab ja päästab.“

Noormees pööras silmad päikese poole, mis läbi paksu pilweseina parajasti laia walgusekiire maha saatis. Merepind wärises kirjus wärwi-ilus.

Printsess waatas noorele mehele näkku. Nähtawasti maadles ta mõne otsusega.

„Kas wõiksite kord minu poole tulla?“ palus ta siis aralt.

Kirjanik silmitses teda järelmõtlikult. Aga preilil oli peen, armas, süütu näokene ja ta silmad nii süütud.

„Mul on õige wähe aega,“ wastas ta wiitades.

„Jumala eest!“ hüüdis krahwinna, kellele aga printsess pahase pilguga wastas.

„Mina tahaksin heameelega oma maailma- ja inimestetundmist laiendada,“ teatas printsess.

„Seks otstarbeks kirjutatan ma teile ühe nukuloo üsna wäikesest, südamlikust nukust, kes enda kikiwarbile ajab, et üle oma nukutoa seina wälja waadata. Wiimaks teeb ta hüppe ja jõuab tõesti teisele poole; selle juures läheb aga katki ta nukupea, mis ainult portsellaanist oli, ja ta on surnud.“

„See on liig kurb,“ ohkas printsess.

„Kahetsen wäga, aga ei saa aidata. Mina ei ole maailma mitte niisugusena loonud, nagu ta on. Nüüd aga pean ma edasi töötama — terve haritud inimkond ootab juba põnewalt kõigis ilmajagudes kuulsa Fortunato uuemat teost. Olge head, ärge siis mind enam eksitage. Nüüd kirjutatan ma terwelt 48 tundi wahetpidamata ühe joonega.“

„On see tõsi?“ hüüdis printsess imestades. „Ei, see ei ole tõsi, muidu läheksin ma weel hullemaks kui ma juba olen. — Aga nüüd: Jumalaga!“

Ta istus jälle kaljule ja hakkas nii kibedasti kirjutama, nagu wiibiks ta maailmas üksipäinis.

Sügawas mõttes lahkus printsess.

Wahetpidamata pead raputades järgnes talle saatja. Öieti käis see kõigele etiketile risti wastu, et wäike printsess ühe wõõra mehega juttu oli alustanud, mehega, keda talle keegi ei olnud tutwustanud ja kelle mõtted ühegi tsensuri poolt ei olnud läbi waadatud.

Aga wähemalt ei haigutanud printsess sel päewal enam kordagi!

* * *

Järgmisel hommikul teatas printsess oma plaani, kord wälja löbujalutuskäigule minna, mille wastu wana daam kohe waidlema hakkas.

„Mina tahan seda, Mummi!“ oli walitsejatooniline wastus. „Sina äritad mind!“

Wäike printsess oli juba wälja urgitsenud, missuguse lööksõnaga ta kõik wastuwaidlused suutis murda, ja seda tarwitas ta siis „Mummi“ wastu halastamata. „Mummi“ oli nimelt mitte sugugi meeldiw meelitusnimi, mida printsess oma wana järelwalwaja kohta tarwitas.

Nii siis jäi asi nõnda.

Wanatargalt, sõrm nina otsas, andis noor neiu oma käsud. Ja kõige paremad toidud rändasid ühes toidunõudega suurde korwi.

Igast asjast kolm.

„Mis sa teed kolme klaasiga ja kolme serwiettiga?“ küsis Mummi imestades.

„Kas siis mina pean ilma jääma?“ küsis printsess.

„Jumal hoidku!“

„Wõi sina?“

„Parem mitte!“

„Noh waata!“

„Mis — noh waata?“

„Meie peame ju esimeses jones nende peale mõtlema, kes nälgivad. Eilane romaani- kirjutaja ütles, head asjad olla talle ainult waatamiseks. Nüüd peab ta midagi head saama, mida ta süüa ja mitte ainult waadelda wõib. Miks peaks ta wiletsamini elama kui meie?“

Mummi ei olnud inimeseõiguste mõtte- teadlise arutuse wastu ette walmistatud, selle- pärast konstateeris ta ainult:

„See ei lähe kuidagi moodi!“

„Küll sa juba näed, et läheb.“

Printsess wõis õige kangekaelne olla, kui ta seda tahtis.

Komandeeriti kaks wäikest mustasilmalist Italia poissi, kes korwi kahest sangast kinni wõtsid ja seda elawalt juttu ajades ning naerdes eessammujatele järele tirisid. Teekond läks

mere äärt mööda edasi, läbi kitsaste tänavate ja müüri äärt mööda alla õitswasse orgu.

Täna tuult ei olnud. Meri oli vaikne ja säras nagu tumesinine sulaklaas, mille kohal taewas wõlwinas seisis nagu kelluke, mis ainsast hiiglasuurest sinisest kalliskiwist wälja lõigatud. Eemal silmapiiril seisis rahulikult kalapaatide punased ja kollased purjed nagu hiiglaliblikate tiivad.

Uuriwal pilgul oli printsess ruttu õige koha wälja nuuskinud — siin see tasane kalju, mille kohale ühe õlipuu oksad tihedalt alla rippusid, täis õisi nagu kullateri.

Mummi imestas, kui osawasti ta selle koha oli meeles pidanud

Kuid plats oli täna tühi. Selle juures polnud kahtlust. Printsess hõõrus silmi, kuid see toimetus ei nõidunud kedagi esile. Siis hõõrus ta weel kord silmi, kuid seekord selle otstarbega, et seal pahandusepisaraid ära pühkida.

See pahandab inimest alati, kui teda ta häis kawatsustes eksitatakse.

„Mis me nüüd teeme?“ küsis ta nukrana.

„Sööme,“ ütles praktilik Mummi.

Printsess silmitses teda laitwalt.

Sellepärast laotas Mummi lumiwalge laudlina kaljude wahale mahlakale rohelisele rohule ja hakkas toitusid usinast wälja pakkima: külma pasteedi, praetud linnuliha, wõileiwad, hõbewaagna puuwilja moosiga ja pudeli weini kahe kristall-peekriga.

Printsess silmitses teda, käed laisalt selja peal. Aga kui Mummi lõpetas, wõttis ta wäikeses kolmandas sööginõud ja seadis hoolikalt üles. Ka kolmandat kristallpeekrit ei unustanud ta.

Siis waatas ta ringi.

Rohus õitsemiwad sinililled, mahlakannid; mitte tumedad, wäikesed, waid suured, pehmed, sammetitaoliste, tuhmlillade lehtedega. Neist noppis ta mõned, sidus rohukõrre nende ümber ja asendas igale platsile ühe kimbukese. Siis istus ta kaljurahnule ja pani käed hooletult põlwede peale risti.

„Mul pole weel isu,“ seletas ta Mummi küsimise peale; nähtawasti oli selle kõht juba tühi. „Aga sina wõid juba peale hakata.“

Mida wanaproua omale ei lasknud kaks korda ütelda.

„Kas ootate wahest Banquo waimu?“ kajatas korraga rõõmus hääl. Paar lustilist pruuni silma waatasid loorberilehtede wahelt wälja.

Printsess ehmatas ja oli näost tulipunaseks läinud.

„Jumal, kui närwiline ta on! Siiatulek oli wististi tarwiline,“ mõtles Mummi ja hammustas jälle suutäie kanapraadi.

„Ei tea, kas waim niisuguseid asju armastab,“ wastas printsess.

Mis näitab, et ta mõnikord ka lõõgiwalmis oskas olla.

„Seal wõib teil õigus olla,“ wastas hääl. Minule waesele surelikule näisid aga need toidud olewat nagu nektar ja ambrosia — Olümpuse õndsate jumalate toit.“

„Kust tulete siis teie?“ küsis printsess.

„Ei kusagilt, sest ma olin juba siin. Ütleme, ma nägin teid eemalt tulewat ja walisin omale peidu-urkaks iste neil auwäärilistel müüri-rusudel, mis wististi weel roomlaste ajast pärit on!“

Printsess ei leidnud selle kõne sugugi ilusa olewat. Kui ta aga nooremehe kelmikatesse silmadesse waatas, sai ta teise arwamise.

„Kas ei soowiks teie meie jumalikust sööma-ajast, nagu seda nimetasite, osa wõtta, herra Fortunato?“ küsis ta waprasti.

Noormees painutas oksad kahe käega eest ära ja nüüd nägi printsess tema terwet naerwat nägu.

„kMina? Ei, tänan, seks olen ma alles liig maine; ja pole seda ära teeninud. Peale selle — kes teab, kui ma kord selle luksusega olen peale hakanud, kas siis weel lõpetada suudan, mis minu jaoks sugugi hea ei oleks. Seltskond paistaks minu arust ka liig heterogen wälja.“

„Mis see on?“

„Kokku kühweldatud. Mis aga wiga ei tee. Ja kui teie arwate, et ma nälgima olen mõistetud, siis eksite hirmsasti. Mulle on hessperiidide kuldõunad sülle kukkunud.“

Loorberipuu oksad kahisesid; kergejalgselt kargas noormees alla, just wana daami ette, kes, surmani kohkudes, poole head wõidleiba laskis maha kukkuda.

„Wabandage,“ hüüdis noormees naerdes ja wõttis printsessi wastu Mummi kõrwale istet. Taskust wõttis ta tüki leiba, noa ja punase orange. Seda hakkas ta puhtasti sel kujul koorima, et kõige pealt ühe ratta ülewalt ära lõikas ja sellejärele koore pikuti joonteks jagas, neid ettewaotlikult lahti tehes. Kui ta nüüd ka puuwilja osad ettewaotlikult lahti tegi, oli see nagu kena punane mereroos, mis wäga ilus wälja nägi.

Imestades silmitses printsess ta tegewust.

Kui noormees lõpetas, seadis ta orange ühe suure rohelise lehe peale ja pakkus seda printsessile.

See wõttis sealt ühe tüki oma terawate, lumiwalgete sõrmedega.

„Waadake, see on heterogen: nii pisitillukesed piimwalged käekesed ja minu suured, pruunid käpad,“ naljatas noormees ja pistis enesele ühe puuwiljalible suhu. „Käed, mis iial midagi pole teinud ja iial midagi ei saa tegema,“ kõneles noormees mõttes edasi, „õieti kasuta on maailma murisewas rataswärgis.“

Seal nägi ta, et neiu silmad märjad olid.

„Noh, wõib olla, ehk teeb ka niisugune kallis, murduw mänguasi mõnele rõõmu,“ tähendas ta trööstiwalt. „Arge pange pahaks — mina olen narr, jäme mees, kes walu teeb, kust kinni kahmab.“ (Järgneb.)

Taewaliitlased.

Hans v. Käck.
(Hans Alwer).

„Isa, anna neile andeks,
sest nemad ei tea, mis
nemad teewad.“

Ewangelium.

Kui taewaliitlased meile suuri kõnesid sellest peawad, et usku rahwalt ära wõtta ei wõi, kirikuid kinni panna ei tohi, koolides usuõpetus eratundidena jääma peab, siis ei waidle selle wastu keegi mõistlik inimene. Usk on ka paljude haritud, kaugelt wäljaarenenud intellektide nõue, tarwilik hingedele, kus rohkem müstilist emotsiooni ja kõikuwat tunnet, kui külma otsustamise wõimu ja loogikat, — laialistest rahwakihtidest rääkimata.

Kui aga taewaliitlased Asutawas Kogus oma mõisate eest wõitlewad, kui nad usu sisse tasku- ehk kilpkonna poliitikat segawad, kui nad Tallinnas, bensiini wankrite peal, täis lakunud olekus, laternapostide otsa sõidawad, kui nad kirikutes omi kohuseid ei täida, siis ei wõi riik niisugust korporatsiooni mitte toetada, siis asutagu hallid parunid taewaliitlastega iseäralised aktsionäride kompaniid, kes kirikuid ehitaks ja ülewal peaks, nagu meil nüüd igal pool uued aktsionäride seltsid tärkawad, näit.: turbarabade kasutamiseks, põlewa kiwi eksploateerimiseks jne.

Et taewaliitlased agarasti omi õigusi kaitsewad ja kirikut rahwale kasulikuks peawad, teadsin ma alati, et nad aga tegelikult laisklewad ja kirikuse neid ainult maksu eest meelitada wõib, seda ma ei teadnud. Et mul praegu suuremat materjali käes ei ole, pean ma esialgu ainult ühe näituse tooma, kudas Wõru linna rahwas oma õpetajat, nagu tuult taga ajab ja jumalateenistuse asemel mitmesugused weidrad jandid kirikus toime paneb. Wõib olla, et mujal ka niisuguseid lugusid leidub.

Niipalju, kui mina Wõru olusid tunnen, olen ma selles arwamises kindel, et kui surm oma wikatiga wõrulase juure tuleb, siis wõrulane kõige rohkem seda wikatit ei karda, ei karda ka niipalju Wiimase päewa kohtumõistmist, kui seda, kes teda matab, kui ta sureb, sest surnumatmise ajal on Wõru auwäärt õpetajal ühtelugu walud suure warwa sees (Podagra), saapaid jalga panna ei saa, pastaldega studeeritud mees käia ka ei taha ja — minna on wõimata. Niisugune lugu oli just hiljuti. Õpetaja juurest mindi kõstri juure: see ei saanud aega sest tema komponeeris Palestrina süsteemi järele 12 häälelist koorilaulu. Mis teha? Linna taga, soo peal elab üks pops, kirjaoskaja ja jumalakartlik mees. Mindi sinna. Pops oli kodust ära läinud Zia walda kartulid wõtma. Kuhu nüüd minna? On siin weel üks „hukka läinud“ kooliõpetaja, paluti seda; see ei saanud tulla. Ei jäänud muud üle, kui sõideti 25 wersta maale ja toodi üks pre-

mees, kes waga ja südamest õiglane. Nii saadi surnu maha matta.

Suwel ku wõrulased pühapäewal kirikusse tulid, enamasti naised ja lapsed, puhtad riided seljas, saapakesed jalas, ühes käes lauluraamat, teises käes ninarätik, — jäid nad kiriku ukse ees seisma ja lugesid ukse pealt silti: „Õpetaja or haige ja jumalateenistus saab järgmisel pühapäewal olema.“ Rahwas seisis, seisis ja läks koju. Teine pühapäew tulid naised jälle sinna ja lugesid uut silti: „Jumalateenistust ei ole, sest õpetaja on ametiasjus ära sõitnud.“ Kolmandal pühapäewal oli ukse peal järgmine silt:

„Jumalateenistust peab kõster kell 4 p. l.“ Et aga maalt tulnud inimesed niikaua oodata ei saanud, sõitis suurem jagu ära. Ja nii edasi. Wiimas hakkas rahwas ise oma jõu ja nõuga jumalateenistust pidama ja mõni päew tagasi oli järgmine lugu:

Õpetajat ega kõstrit ei olnud. Rahwas pidas aru, et ära minna ikka ei maksa ja otsis orelimängijat. Warssi tuli ka üks aknakittija, kes selle osa oma peale wõttis ja rahwas läks kirikuse. Aknakittija on wana madrus ja suur muusika mees, wist küll mitte konserwatooriumis õppinud, aga — silmaspidades, kudas ta mängis, — pidi ta tingimata muusika ajalooa tuttaw olema, sest mees wirutas tugewasti rusikatega oreli pihta ja mõnisada aastat tagasi olid ka oreli klahwid nii suured, et neid sõrmega ei suutnud maha suruda, waid rusikaga lööma pidi; sellest siis tuli see saksakeelne ütetus: „Orgel schlagen“ (waata: Nohl „Musikgeschichte“. Reclam. Leipsig.) Kui auverture mängitud oli, ilmus aknakittija rõdu ääre peale, toetas ennast, nagu laewa komando-sillal, kahe käega palkide peale ja küsis mürisewa häälega, mis tormist üle oleks kostnud:

„Heei! tsst! naised, mis meie laulame?“

— Ei tiia joht . . .“ ütlesid naised.

„Ei tiia! . . . Kes siis teab? Ütelge ruttu, muidu läheb oreli lööts tühjaks, ei saa mängida ja sökkujat ei ole ka kedagi.“

Seni kui naised aru pidasid, mis laulda, tallas aknakittija löötsa tuult täis, waatas jälle üle parda alla rahwa peale ja käratas:

„Naised, oh teie nurjatunud! Wahite lauluraamatute sisse, nagu kanad terade peale, ajage kass altari wälja!“

Kui kass wälja aetud oli, küsis aknakittija:

„Noh, mis me siis laulame?“

— Laulame: „Oh armu juur, mu patt on suur.“ —

„Ladna!“ ütles aknakittija ja istus oreli taha. Lauldi paar salmi. Et aga naised waga pikkamööda laulsid, kargas madrus komando-sillale ja ütles:

„Laulge elawamalt! Teie wenitate, nagu kisuks wana puulaewa kõiega liiwapealt lahti! Rutemalt laske, nii:

Trai-tai-taa, tai-tai-taa,

Taididi-rata-taa!¹⁴

Pärast laulu küsis aknakittija:

„Kas meie loeme ka midagi?“

— Loeme üks pääle. . . — arwas kogodus.

Ja aknakittija hakkas lugema merekaru häälega „Grishka Rasputini ja „Krakau kloostri saladusi.“

*

Nii oli see jumalateenistus. Rahwale oli ta hästi meeldinud. Kui lugejad mind natuke fantaseerida lubaks ja meie ette kujutaks, et Tallinna õpetajad ka nii kirikut kardawad, kui Wõrus, siis saadaks ma Olewiste kirikuse meie aknakittija. Seal ei läheks see asi mitte nii lihtsalt, kui siin, sest Olewiste kirik on kole suur ja rõdu pealt ei saaks aknakittija auwäärt Tallinna kogudusega muidu rääkida, kui peaks sadamast buksiiri-laewa kaptenilt hüüdetoru tooma. Siis, kui tal ruupor käes, tuleks tal äkki endine elu meelde ja tema käreataks:

„Oreli ankur üles! Mehed parema, naised — pahema parda peale! Wodolaas — käärkambri-
risse, minu noodid on sinna jäänud! Skoota-
fall sirgu! Laulu numbrid for steeweni peale!
Naised — kliiwer üles! Mehed, — mastid püsti!
Marssawoi, bom — bramstengi peale! Tribord-
bisan fall! Groot-masti, lisdid lahti! Shiiwaa!
Tuhat ja tuline!“

Wõrus, 18 XI. 1919.

Weelgi on häid inimesi ilmas.

Meil siin pealinnas, kusagil toredas majas elawad õekesed Elwine ja Alwine. . . . Elukorter on neil lahe ja suurepäraline, kus õekesed wisalt oma piigapõlwe kinni peawad; — kaunis summakene raha on mõlemil tagawaraks „talle pandud,“ nii et king sellest tükist kunagi ei pigista.

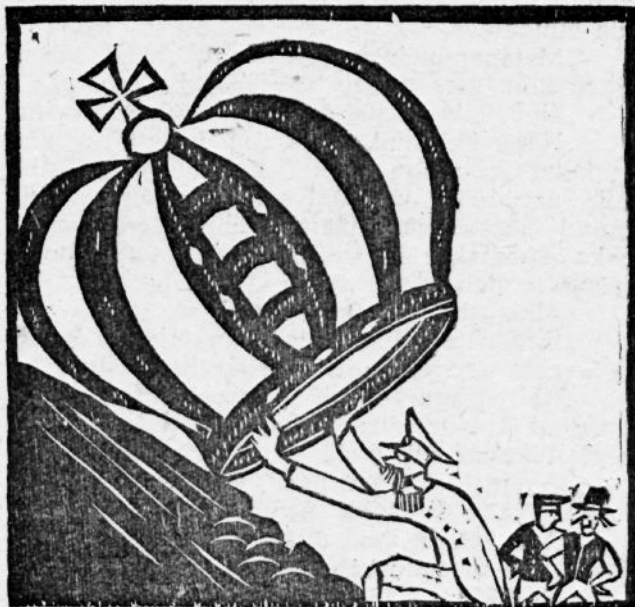
Elwine preili on wist 50 kewadet käo kukkumist kuulnud ja Alwine tubliste 40 sügist kolletanud lehti langema näinud, — see on muidugi ka umb-arwates, sest kõik wanapoolsed piigad waikiwad nii omast wanadusest.

Olin sõjawäljal surmasaanute, maha jäänud perekondade heaks raamatuga andeid korjamas. Astusin siis ka tuntud „preilide“ poole sisse. Elwine istus akna ligilid ja õmbles hoolega walget atlasiidi alust sinise sametist kuuekese külge, kuna Alwine marmorist lauakese juures istus ja lusikaga taldreku peal olewat segu peenikeseks tõukas; kaks lihawat mopsi sirutasiwad ennast laisalt põrandal.

Minu tulekuga sai waikne kodune elu mopside kärisewa haukumisega rikutud, kes kui tormid, mõlemad mind koera kombel teretama tikkusiwad, aga nende torm tuju sai õekeste poolt meelitawate sõnadega waigistatud. . .

Ma teretasin õekesi, wõtsin istet ja küsisin

Rumalad piirirahwad.

1) Wenemaa ülesehitaja: „Te, piirirahwad, olete ärandjad! Te ei taha aidata mind krooni mäe otsa upitada, et siis muretalt krooni all elada wõiksite. . . Te olete rumalad. . . te ei tea. . . kui. . . (kroon libiseb tagasi). . .

2) . . . hea see on!“

Elwine preili käest, mis iseäralikku kuuekest ta õmmelda ja kellele?

„Õmblen sooja ülikonda Kadripäewaks Bobile. . . Tali on juba oma külmaga kätte jõudnud!“

„Mina teen Sammile salwi,“ ütles Alwine, „eila õhtul ajas ta õues kassa taga, aga nii õnetumal kombel, et trepi peal oma jala nikastas. . . Oh sa waeneke! — oi, oi, oi!“ ütles Alwine

Sammit sülle wõttes ja õrnalt tema musta taksi nina suudeldes.

„Majaperemehena laseks ma need kassiraiped kõik üles puua,“ tähendas Elwine.

„Noh, mis uudist kuulda?“ küsis Alwine.

„Nagu kuulnud olete, on kirikute hoolekandmise nõukogu poolt korjanduseraamatud wälja antud, et kogutud and sõjawäljal surma saanud meeste maha jäänud kehwa perekondade heaks annetakse — siis pöörasin ka teie poole seesuguse palwega. . .“

„Mida siis annetakse kah?“

„Enamiste juba raha. Ka riideid wõtahn ma waeste perekondade laste heaks wastu.“

„Kah wanu riideid,“ ütles Elwine. „Mis sa arwad Alwine, meie wõime need kaks wana koera ülikonda ära anda — tead?“

„Ah ja! — Wäga hea, et sul meelde tuli, — käsi Marit silmapilk need riided siia tuua!“

„Aga kellele neid ülikondasid tarwis on?“ küsisin ma otsekoheselt, kui Alwine wälja läks.

„Kuidas! — kellele! . . . Üks ülikond on rinnalapsele just paras, aga kaks tükki kokku õmmeldud annawad wiie wõi kuue aastasele lapsele ilusa piht-kuue, muidugi ilma käisteta.“

Nägus, korralikult riides toatüdruk tõi soowitud ülikonnad ja laotas nad preili käsu peale lauale laiali; mopsid kargasid aga mõlemad üles, arwasid wist, et neid ülikonnas Harjuwärawa mäele jalutama wiiakse, oma eksitust märgates lonkisiwad nad kurwalt oma endisse kohta tagasi.

„Waadake! Peaaegu uued, mõnest kohast on paelad natuke katkenud! . . .“

Ma olin sügawasti liigutatud niisuguse õiglase tänuväärt heateo üle, kus halastaw ristiinimene oma nõrgemate õdede ja wendadele ilma kasu ehk au püüdmata appi tuleb: Mul läks süda ärdaks, — ma olin walmis neile armsatele inimestele kaela langema, neid suudlema — sest teadsin ma ju ometi, kui kallid neil need koeraülikonnad oliwad, keda nad oma õrna näppudega ise oliwad õmmelnud — teadsin ma ju ometi, et kõik, mis mopside päralt oli, neile üle kõige kallis oli, — ja nüüd andsiwad need armsad õekesed wabatahtlikult need koera ülikonnad waestele lastele. . .

„Ma armastan nii sügawalt oma Bobit,“ ütles Elwine preili teda sülle wõttes ja suudeldes, „et kui temal õnnetus juhtuks, ka minu elu-päewad loetud oleksiwad. . .“

„Ah, — ma wiskaksin ennast ise hobuste jalgu ja laseksin ennast puruks tallata, kui minu Sammit niisugune hädaoht ähwardaks, — kui ma aga tema kallist elu päästa jõuaksin,“ ütles Alwine preili.

Jah — õekeste armastus on oma mopside wastu palju suurem ja tugewam, kui et ma seda oma nõrga käe ja sulega „Meie Matsile“ kirjeldada suudaksin, — waewalt tahaksin uskuda, et ema arm sügawam eks tõsisem wõib

olla, kui nende arm mopside wastu. . . Ise söödawad ja pesewad nad neid, hoolitsewad õöd ja päewad nende eest; tuleb mopsidel haigus külaliseks, siis on kurbtus majas, ka teenijad on sunnitud tasa kõndima, et koerakeste nõrku närwisid mitte äritada ehk unerahu rikkuda, õekesed teewad neile siis ise soojawee wannisid, arstiwad neid ja kui haigus seda nõuab, siis pritsiwad neile ise arstirohtu siit ja sealt sisse. Ja nüüd, — kus waesed mahajäänud naesed ja lapsed, kellel mehed ja isad jõjawäljal surma saanud, annawad nad mopside ülikonnad neile, — inimestele, keda nad ialgi ei ole wist näinud, lastele, kes uulitsal wallatumalt ümber jooksewad ja tihti Bobit ja Sammit oma harimata kõlbmata kommetega ehmatawad ja äritawad — ja see annab mulle õigust kõigile tunnistada ja ümbrusele hüüda: weelgi on häid inimesi ilmas! . . .

Jaska.

Märdi-sandi.

Hans v. Käck.

Wanal ajal märdisandi
teiwe wahel suure jandi,
külä möödä tantsu leiwe,
kikesugu nalla teiwe:

Küll sääl oli waime, tonte,
taewa inglit, surnu konte
Poistel linast abe suhun,
naistel sulepadja puhun. . .

Üitskõrd oli kenä lugu,
seda täab kik mulgi sugu,
kudas Purde tädi Maie
mehe püksi jalga aie.

Ehk küll wana, aga kõbus,
Oli tädi erk ja lõbus.
Igal pool ta nalla wisas,
ringimängu sehen kisas.

Kui sis tuli märdi — õhtu,
tädi es söö täisgi kõhtu:
pidas pallalt sellest aru,
kudas tetä saas üits karu.

Tädi ajas rõõwa maha,
Tõmmas selgä lamba naha,
mehe püksi jalga kiske:
karu oli peris priske.

Purde karjatüdruk Liisu
pani jalga Wene wiisu,
karutantsitejes saie,
lõõgapidi wedäs Maie.

Karu käis kõk küla läbi,
aga . . . ütelde om äbi,
kudas temä wällänäie,
kui ta käpikuli jäie! . . .

Üks „modernimatest sõnade-seletustest XX. aastasajal.

August Brawó.

Lammas — wabariikis kõdunew ilmsüütus, mis meid „alasti“ jätta ähwardab.
 Joomine — üks äraneeatud „pahe“, mis sõõmimisega käsikäes käib.
 Worst — hobuste häwitaw tõbi, ehk automobili kartuse sisseistutamine tähendatud aine sööjale.
 Rahwus — uhkuse tunne, mille baromeeter maailmas kuld on.
 Citarr — õnnetu armastuse juures, asja ilustamiseks pruugitaw süüta instrument.
 Saapapuhastaja — linnawalitsuse „istuw“ sissetuleku hallikas tänawa warietes.
 Dekoratsioon — ärakiwistanud loodus näitelawalises kliimas.
 Mehed — märklaudad, kelle peale kõik tormi jooksewad; kuulid, pommid, shrapnellid, granadid, gaasid, silmad, armastuse nooled ja naised, — mis jääb neist wiimaks järele!
 Eeskuju — suurte ninade näppamise „osawus“, mis „wäikseid“ järeltegemisele ahwatleb.
 Õpetaja — wagude ajaja haridusepõllul, kelle teenuseid wääriiselt hinnata ei suudeta.
 Wedu — head „lootused“, millel külm kriipsu läbi tõmbas.
 Poliitika — üks kõige keerulisem tegewusebaru, kus waenlane ja sõber ühes peawad töötama.
 Äri — kawaluse kasutõotaw kombinatsioon, ehk pettuse peenikene pereheitmine.
 Himu — kõige madalam instinkt, mida iialgi kasulikult ära tarwitada ei saa.
 Kartula wabariik — Põhja-Lääne puhkepaik „wõiduloorberite peal Peterburi operatsioonil.
 Norskamine — haritud inimese tundemärk ametikohusi täites.
 Binokl — õrnemaasoo „peensuste“ arwustamise riistapuu teatri elus.
 Teadus — suutäis, mille allaneelamine haritud kõri tarwitab.
 Register — suureks paisuw „kollektсия“ meie iseseiswuses.
 Liuwäli — kõlise wuusika pealuu wabatahtlikul osawõtmisel talwises sesonis.
 Idee — pealuu organismuses ümberjookswad „pisielukad“, keda mitte „täidega“ ära wahetada ei tohi.
 Parasiit — ühisus, mille liikmeteks igasugused „Goldarbeiterid“ on.
 Takud — kaup, mille wäljarändamist ehituskunst ära keelas.
 Wabadus — aukartus, millest igaüks oma moodi aru saab ehk monarhismuse salwe „nälga“ surnud hiir.
 Ausammas — niisuguse subjekti päewawalgele kiskumine peale surma, keda elus keegi ei näinud, ainult kuulis.
 Otstarbe — luulelugu „proosas“, mis igasugustele abinõudele on pühendatud.

Biologia — teadus, mis elu tumedaid poolesi walgusele wälja kisub.
 Naiw — woorus, mille ülesleidja sündimist keegi surelik ei tea.
 Erapooletu — wärsked „koiliblikad“ uudes riigi-aparatis.
 Usin — kui meie sellel sõnal teise otsa keerame, siis tuletab elawalt meelde iseseiswuse tunnistamist de facto.
 Rühm — palawikuline kahanemine meie parteide koosseisus.
 Hurra! — iseäralik waimustus, mis ühes sõja lõpetamisega ära kaoa.
 Makao — puhtakasu walesti ärajaotaw reguleerimise masin kaupmeeste klubis.
 Jõnn — sport, millega eestlane üleilmlise rekordi on lõõnud.
 Seisab — seisukoht meie noorsoos, kes edule ärkamata roomajaks on määratud.
 Kaalud — tee, mida mööda „lastekaitstes“ ja „tollitaas“ olew prowiant „wett wedama“ läheb.
 Öö — keerulsus toitlusküsimuses, mida ükski „kriiska“ walgustada ei suuda.
 Tuluõhtu — kellegi kunsti tund, mida pärast „tasku“ arwustab.
 Natshai — luusse ja weresse kaswanud tsarismuse tratitsion.
 Kabinet — Pätsu poolt „puhtaks“ pühitud pidupõrand, Strandmanni sensatsiooniline „sisekukkumine“, ja Tõnissoni tormitõutaw tulewik.
 Mainitud — siis on sul Wiru frondil aimu mainitud sõnast, kui sa „ses suhtes“ „mainitud“ oled.
 Laen — kergemeelsuse kaelamurdew karutükk, mida keegi oma peale rawitseda ei wõta.
 Eksam — tuleproow, kus mässawale elule ohwrid walmistatakse.
 Sotsialist — inwalidiks kukkunud akrobat kihutus-töö trapetsil.

Mõtles.

„Üks loll jõuab rohkem küsida, kui üheksa tarka kosta,“ mõtles leeripoiss leeritunnis ja jäi — magama.

„Mida waljem kära, seda tublim mees,“ mõtles Hünerson „kongressil“ ja — andis jalgele jõudu. . .

„Annetus on annetus; pealegi on wa' Wabarikandi Jussil eneselgi paar wagunitäit neid wa' „külmawõetuid“ tagawaras, mõtles tuttaw ärimees — ja annetas waestemajale 500 puuda kartulaid. . .

„No, waat' see on mehe tegu: olge aga ikka niisugused tublid poisid, siis saan weel minagi elada. . .“ ütles samogonniwabrikant ajalehest lugedes, kudas karskuse kongress alkoholi-keeluseadust nõudes käratses.

A. Sakalay.

Maatamehe

Maatamees saab maad, kuid tal puuduvad põllutööriistad ja ka raha nende muretsemiseks. Kuid mõjuvad isikud ja asjatundjad arwavad, et neid riistu sugugi waja ei ole, sest põllutööd wõivad ka liitsate koduste abinõudega tehtud saada. Põldu künda wõib talumees wäga hästi pojaga, sest noortel inimestel on ikka teraw nina ja küllap see juba wagusid ajab.

Külmiseks ei ole ka mitte seemet waja kerjama ja korjama minna, waid maha wõib küllida kiwikilda, küll sellest ajajooksul põlewkiwi wälja kaswab ja see ollus läheb warsti rohkem hindu kui leib.

Tapalawa saladus.

Villiers de l'Isle Adami jutustus.

Hiljuti täidesaadetud surmaotsused tuletawad mulle üht wäga isäralist lugu meelde. Ma tahan seda teile jutustada.

See oli 1864, aastal 5. juuni õhtul kella 7 ümber. Dr. Edmond. Desire Gouty de la Pommerais, keda alles hiljuti Concergeriest la Rouquettele üle wiidi, istus wangikuues surma mõistetute kongis. Sõnalausumata ja kangenud pilgul wahtis ta aineti oma eite põrandale. Roidunult najatas ta wastu tooli selga. Ainuke küünal, mis laual põles, walgustas ta kahwatut, liikumata nägu. Kaks sammu ta ees, seinä najale toetades, seisis waht, kes wangi wahetpidamata silmitses.

Peaaegu iga wangi sunnitakse tööle. Nende päewapalgast wõtab kõige pealt wangimaja walitsus oma osa, et wangi surma puhul selle raha eest talle puusärk ja surnuridid osta. Ainult surma mõistetud ei käi selle määruase alla.

Wang oli üks nendest, kes mitte hõlpsalt oma sise-mist elu teistele ei awalda. Ta pilgus ei wõinud ei kartust ega lootust märgata.

Ta oli kolmekümne nelja aastane, mustawerd, kesk-mise kaswuga, kuid silmapaistwalt sale. Juuksed hakkasid wiimasel ajal meelekohtadel halliks minema. Ta silmadel, mis pooleldi laugudega kaetud, oli närwiline waade. Otsaesine oli tal mõileja inimese oma, häälekõla kuiw ja surutud. Ta käed olid pikad ja närwilised, näoilme iseteadlik, inimese oma, kes oma wäärtust õieti hindab. Liigutused

olid paenduwad ja suurtsugused — niisugune oli wangi wälimus.

Teda süüdistati ühe naisterahwa, emand de Pauwl, tapmises. Dr. de la Pommerais andis de Pauwile omakasupüüdlikkudel põhjustel kanget arstirohtu rohkem sisse, kui seda inimese organismus suudab wälja kannatada. See oli ettekawatsetud kuritegu, sest ta kui arst, tundis tagajärgi. Sellepärast mõistetigi de la Pommerais Napoleoni kodeksi § 301 ja § 302 järele surma.

1864. aastal 5. juuni õhtul ei teadnud ta weel, et sugulaste palwe keisri ees tema eest kosta ja armu paluda, tagasi lükati. Ta kaitsja oli õnnelikum. Ta pääsis keisri jutule, kuid majesteed kuulas tähelepanemata ta kõnet. Isegi auwäärt abbe Crozès, kes iga surmaotsuse ees Tuilleriesse ruttas armupalumiseks, pööras sedakord wastuseta tagasi.

Kohtu otsuse järele ei wõinud protsessi uuesti üleswõtmisest juttugi olla. Iga silmapilk oodati kohtuotsuse kinnitamist. Isand Hendreichile anti teada, et üheksandal selle kuu päewal kell 5 hommikul hukkamõistetute tema kätte antakse.

Korraga kostis waiksesse kambri, kuidas wahid püssid maast wõtsid ja õlale tõstsid. Keegi lähenes käiku mõõda wangi kongile. Wõti kriuksus roostetanud lukus. Uks läks lahti. Püssitükid wälkusid poolpimedikus. La Rouquette wangikoja direktor ilmus ühe wõõra saatel ukse läwele.

Herra de la Pommerais tõstis pea ja tundis esimese pilguga külalises kuulsa haawaarsti Armand Velpéau ära.

Direktori märgu peale lahkus wahisoldat kongist. Tumma esitlemise järele läks ka direktor ära. Mõlemad

põllutõõriistad.

Wilja lõigata võib väga hästi pudelipõhjaga. Pudelipõhjaga lõikavad ka üliõpilased habet ja wili on igatahes kergem lõigata kui üliõpilase habe.

Rehepeksmist võib toimetada kõige suurema eduga püksirihmaga. Kui püksirihm poisi naha wahelt wiimase kui kiusutera wälja kisub, ega ta siis rukkipeasse ka tera jäta.

ametiwennad jäid üksinda kongi, terawalt teine teisele silma waadates.

Waikides näitas La Pommerais arstile tooli peale ja palus teda istuda. Et pime oli, astus arst üsna haige juure, et teda paremine näha ja tasa temaga kõneleda.

Velpeau oli juba kuuekümne aastane. See mees oli praegu oma kuulsuse tipul, nii et ta Pariisi kõige kuulsama ja parema kliiniku tähtsamaks professoriks nimetati.

Peale lühikest waikimist algas ta:

„Mu herra“, ütles ta, meil arstide, wahela, peawad üleaurused trööstimised hoopis ära jääma. Peale seda on mulle ka üks parandamata haigus külge hakanud, mille tõttu ma ainult kaks, kõige rohkem kaks ja pool, aastat veel elada wõin. Kuigi mulle, võib olla, saatuslik tund weidi hiljem tuleb kui teile, sellegipärast loen ennast surmamõistetute nimekirja. Nüüd tahan teile pikema sissejuhatusest sellest kõnelda, mis mind siia tõi.“

„Nende sõnade järele otsustades, on mu seisukord — kriitiline, herra doktor?“ segas de la Pommerais end jutu waha.

„Seda kardetakse,“ wastas Velpeau lihtsalt.

„Kas mu wiimane tund on kindlaks määratud?“

„Seda ma ei tea. Kuid et teie saatusel weel midagi kuskil teatud ei ole, wõite kindlalt weel paar päewa omaks nimetada.“

La Pommerais pühkis wangikuue käiksega oma kitsalt otsaesiselt külma higi.

„Hea küll siis. Ma olen walmis, ma olingi seda juba. Mida warem, seda parem.“

„Sest et teie saatus weel täitsa teadmata on, oleneb see ettepanek, mis ma teile teha tahtsin, weel täitsa tulewikust ära. Kui teie peale armu heidetakse, seda parem!... Kul mitte...“

Kuulus arst peatas.

„Kui mitte?“ . . . küsis La Pommerais.

Ilma wastamata, haaras Velpeau oma taskust wäikse karbi arstiriistadega, awas selle ja wõttis sealt ühe lõike riista. Sellega tegi ta de La Pommerais kuue pahema waruka weidi katki ja katsus siis noore wangi tuiksoont.

„Herra de La Pommerais,“ ütles ta siis. „Teie tuiksoon tõendab mulle, et teil wäga külmawereine ja kindel iseloom on. Et epanek, millest ma teile praegu teatan, on õigemini ütelda palwe, mis igal tingimisel meie wahel saladuseks peab jääma. See palwe võib isegi teile, kes te ometi nii sügawasse teaduse saladustesse olete tunginud ja surmakartust ammugi põlgate, imelik paista, weel enam kui kuritahtlik pilge. Aga ma usun, me tunneme üksteist. Teie peate mu sõnad sellepärast hästi järel kaaluma, olguigi et alguses piinlikud näiwad olewat.“

„Ma kuulan teid kõige tähelepanemisega, mu herra,“ wastas de La Pommerais.

„Teie teate,“ algas Velpeau uuesti, „et uuema aja hingeteaduse üks huwitawamates ülesannetest on ära määrata, kas peale seda, kui pea kehast juba lahunud on, weel mõni jälgi meelepidamise-wõimel, arusaamisest wõi tundmisest inimese peajuusse jääb.“

Niisuguse ootamata sissejuhatuse peale wärises hukkamõistetute, kuid ta kogus end pea ja wastas täitsa rahulikult: „Kui te mu juurde sisse astusite, murdsin ma pead just sellesama küsimuse üle. Te peate tunnistama, et ta mulle kahekordse't huwitaw on.“

„Kas te tunnete Seumeringi, Süe, de Sedillot ja de Bichat käsitusi selle aine üle? Peale nende weel teiste, nüüdse aja hingeteadlaste omi?“

„Ja muidugi.“

„Wäga hea. Läheme siis edasi. Kas teil on gullitine ja ta mõjudest hirurgiliselt waatepunktilt arwates täitsa selge ettekujutus?“

La Pommerais waatas pika, uuriwa pilguga Velpeaule silma ja wastas siis külmalt:

„Ei, mu herra!“

„Ma uuriain weel täna selle riista kõige täpisepealsemalt läbi“, jatkas Velpeau rahulikult, ja pean tunnistama, et ta tõeste suur meistritöö on.

Allalangev kirwes-nuga mõjub õhkorraga kui nuga ja wasar ja lõikab inimese kaela kolmandiku sekundiga läbi. Hukkamõistetud võib walgukirrusel allalangevast tugewast hooist niisama wähe walu tunda, kui sõdur lahingus, kellel pomm käe järsku ära kisub. Ajapuudus häwitab tundewõime ära.“

„Võib olla, ehk on aga järewalu. Terwele lihale tehtakse sel kombel kaks suurt haawa. Kas see ei ole Julia Fortenelle, kes, muidugi teatud põhjuste tagajärjel, küsib, kas mitte just sel kirrusel walusamad tagajärjed ei ole, kui hukkamine mõõga ehk kirwega?“

„Ka Bérard kõneleb niisugusest oletusest“, wastas Velpeau.

„Ma aga olen kindel oma arwamises ja ma toetan rohkem kui saja juhtumise ja paljude waatlemiste peale, et selsamal silmapilgul kui pea kaela küljest kukub, kohe i. asugune walutunne kaob.“

Südame järsk seisujääk, mis silmapilkse nelja kuni wiie liitri were kaotusele järgneb, peaks seda juba isegi tõendama. Keha, mille elu protsess nii järsku katkestatud, kramplikud liigutused ei tõenda sugugi mitte walutunde olemasolemist. Niisama kisuwad ka äralõigatud jala lihaksed ja närwid kramplikult kokku, ilma et walu tuntaks. Ma kindlalt, et teadmatus närwiline palawik, saatuslikkude etteawalmistuste pühalikus ja järsk äratamine hommikku-uhakust — need ainukesed hirmuäratawad ja piinawad elemendid ses talituses on. Täidesaatmine ise ei awalda enam inimese peale mingisugust mõju, walu, peale selle, mis ettekujutatud. Mis! Kui juba inimene tugewalt hoopu wastu pead ei tunne, kas siis sest küll ei ole kõige vähemagi walutunde eemalpeletamiseks, kui ühendus peaju ja südame wahel täitsa katkestatakse? Võimata on, et see teist siiti peaks olema! Teie teate seda niisama hästi, kui minagi.“

„Ma usun, et ma seda weel paremini tean, mu herra“, wastas La Pommerais. „See ei ole kogunisti mitte füüsiline walu, sest enne kui seda hukkamõistetud inimene tunda saab, sureb ta juba. Ei, mida mina kardan, see on hoopis teine.“

„Kas te ei tahaks mulle seda selgitada, mis ta on?“ ütles Velpeau.

„Kuulge siis,“ ütles La Pommerais lühikese waikuse järele. „On kindel, et meelepidamise ja tahtewõime organid, kui nad inimesel niisama peaju on, kui näituseks keeralgi, kus see näituse waral tõendatud on, guillotine noast läbi lõikamata jääwad. Ma tean terwe rea juhtumisi, mis seda tõendawad ja mis seda oletust wõimatuks teowad, kui kaotaks hukkamõistetud kohe peale surmamist igasuguse arusaamise. Legenda jutustab, et kui äralõõdud peale kohe pärast keha küljest raiumist mõni küsimus ette pannakse, ta siis küsiljale otsa waatab. Ja see peaks siis tahtmata närwide liigutus olema? Tühjad sõnad!“

Kas teie mäletate weel seda juhtumist, kui Brestis kliinikus ühe madruse pea tund ja weerand peale surmamist, lõualuude ägeda liigutusega nende wahele pistetud pliiatsi katki hammustas? See on aga ainult üks näitus tuhandete hulgast. Ainuke küsimus, mille üle siin weel harutada võiks, oleks kindlaksmääramine, kas peale were jooksa katkendamist see, mida ma minaks inimeses nimetan, weel werest tühjaksjooksnud pea musklite peale saab mõjuda?“

„See mina elab ainult terwes, jagamata inimese kohas,“ ütles Velpeau.

„Selgroo aju on ainult wäikese peaju pikendus,“ kostis herra de La Pommerais. Kus on siis inimese hinge asupaik? Kes võib seda leida? Enne kui kaheksa päewa möödada on, saan ma seda muidugi teada — kuid unustan ta niisamuti kohe.“

„See oleneb wast ehk teist ära, et inimsuskond seda ükskord ometi teada saab,“ wastas Velpeau pikkamisi ja

kindlasti wangi silmi waadates. „Kui otsekohe õigust ütelda, ongi see põhjuseks, miks ma siia tulin.“

Ma olen siin kui saadik tähtsamate Pariisi ametiwendade poolt. Teie näeti, mul on keisri allkirjaga paber, mis mulle wõimaluse andis wabalt teie juure pääseda. Sel dokumendil on wäga suur wõimetus, ta võib isegi teie hukkamisepäew, kui seda tarwis peaks minema, edasi lükata.“

„Seletage selgemalt, ma ei saa teist enam aru“, wastas La Pommerais imestanult.

Noh herra La Pommerais, ma kõnelen teile teaduse nimel, mis meile mõlemile nii wäga kallis on. Selle ettepaneku täitmine, millega ma teie poole pööran, paistab mulle praegugi kahtlene olewat, kuid ma kõnelen teile sest siiski. Kui te sugulaste palwe tähelepanemata jääb, peate te kui arst end ühe kõige piinlikuma lõikuse alla andma. Hindamata waranduse wõrra oleks teadus rikastatud, kui te meie ettepanekuga nõus oleksite. Nimelt — peale kohtuotsuse täidesaatmist peate te meile mingisuguse märgi abil teada andma, et teil weel arusaamine on. See jutt võib teile naeruwäärt paista, kuid siiski oleks modern-hingeteadusel sest suur tulu. Seda juhust peab igatahes tarwitama. Sel puhul, kui see wõimalik peaks olema, et teie peale surmamist meiega weel mõne märgi abil wõiks mõtteid wahetada, teete te omale nime, mille teaduslise au sisse teie eksisamm elus täieste kaob.“

„Ah,“ sosistas surnukahwatu La Pommerais hädalise naerutusega „me hakkame aru saama. Tõesti Michelot õpetab ka sedasama. Kuid missugust katset tahate minuga teha?“

„Iseenesestki mõista, et peale kurwa kombe täitmist, teie jäänused rahulikult mulla rüppe igawesele unele sängitakse. Ei aga, nii pea kui nuga alla kukkunud, seisab mina guillotine ees, teie wastas. Timukas ulatab nii ruttu kui wõimalik te pea mu kätte. Siis aga — see katse on just oma lihtsuse pärast nii tähtis — hüüan ma teile kõrwa: Herra de la Pommerais, kas te saate praegusel silmapilgul me kokkuleppe järele parema silma laugu kolm korda üles tõsta ja siis jälle alla lasta, pahemast silma aga kõik see aeg laiali lahti pidades. Kui nüüd sel minutil, teiste liigutuste peale näol waatamata, teie kolmekordse silma pilgutamisega tõendada suudate, et te mind kuulsite ja minust aru saite ja weel tahtewõime, meelepidamise ja silmaäo liikumapandawate musklite üle walitsete, oleks teie suure heateadusele teinud. See nähtus lükkas kõik seniaegsed kogemused ümber. Selle eest ma wastutan, et te nimi järeltulewa soole mitte kui kurjategija, waid kui teaduse kangelase oma tuntud oleks.“

Herra de la Pommerais oli sest haruldasest palwest sügawasti liigutatud. Ta waatas ametiwennale tõsiselt ja pärani silmil otsa ja seisis paar minutit liikumata. Siis tõusis ta üles, käis sügawas mõttes kitsas kambris edasi-tagasi ja raputas siis kurwalt pead.

„Hoobi kole jõud teeb mulle selle wististe wõimatuks. Mulle näib, teie plaani täitmine käib inimese jõust üle. Kuid tulge siiski kohtuotsuse täitmise päewal tagasi. Ma ütlen siis teile, kas olen selle koleda, võib olla asjata katsega peri. Kui mitte, siis kannate ometi selle eest hoolt, et mu pea seks määratud tina-ämbris rahulikult werest võib tühjaks josta.“

„Jällenagemiseni siis, herra de La Pommerais“, ütles Velpeau üles tõustes, „mõtelge asi küpselt läbi.“

Mehed jätsid teineteisega jumalaga.

Ühe silmapilgu pärast lahkus Velpeau kongist, waht astus sisse ja kohtualune wiskas end asemele pikali — magamiseks või järelmõtlemiseks.

Neli päewa peale selle, kell pool kuus hommikul, tulid herrad Beauquesne, õpetaja Crozes'ega, Claude ja Potier, mõlemad keiserliku kohtu ametnikud, wangi kongi. Järsku magamisest ülesäratatult sai herra de la Pommerais kohe aru, et saatusline tund on kätte jõudnud. Surnukahwatult tõusis ta asemelt ja pani enese kiirelt riide. Siis kõneles ta sosinal umbes kümme minutit õpetaja Crozes. Crozes käis de la Pommerais'd tihti wangihooes waatamas. On teada, et see püha mees surmamõist tutele nende wiimases tunnis troostiks ja toeks mõistis olla. Kui nüüd Dr. Velpeau sisse astus, pööras La Pommerais end ta poole ja ütles tasa:

Ka eraalgatus.

Uus valitsus lubab eraalgatust toetada.

Waras: „Wai' sull kuradi uudist! No, kas see on su töötatud eraalgatuse toetamine!

„Ma harjutasin seda katset, waadake ometi.“ Ja tõesti — nii kaua kui otsust ette loeti, pidas La Pommerais paremat silma ki ni, kuna ta pahemat pära lahti hoidis ja haavaarstile terawalt otsa waatas.

Ettewalmistused lõpetati kiiresti. Tähelepanemiseväärt nähtust märgati — tal ei läinud juuksed äraajamisel mitte halliks, nii kui see teiste surmamõistetute juures ikka oli. Kui nüüd õpetaja ühe ta abikaasa jumalagajätmise kirjadest ette luges, tungisid palawad pisarad ta silmist. Õpetaja Crozes kuiwatas õrna käega woolawad pisarad mehe näolt. Pakutud wiinaklaasi lükkas ta tagasi. Peagi lahkusid kõik seesolijad kongist. Kui nad wangikoja ukseni jõudsid, jättis La Pommerais ametiwennaga jumalaga ja ütles wäga tasa;

„Kohel ja — elage hästi!“

Rauast uks läks korraga pärani lahti. Wärske hommikune tuul puhus kõigile wastu nägu. Päew oli alles algamas. Wangikoja õue oli määratu suur. Üks ratsawäe salk oli wahiks ümber õue. Umbes kümme sammu wangikoja uksest eemal oli mõni shandarm. Nad wõtsid mõgeda tuppest, kui kurba ja waikist rögikäiku silmasid. Hoowi tagapool küljes oli tapalawa. Tapalawast weidi eemal seisid ajalehtede kirjasatjad, kes aukartusega kübarad maha wõtsid.

Wangikoja õuet ümbritsesid suured, wanad puud. Nende taga wõis rahwa edasi ja tagasi liikumist märgata. Uudishimulised inimesed olid terve öö püsti jalul oodanud, et „aga“ koledat nähtust pealt waadata. Wõõrastemajade

akandel ja katustel wõis kortsumud siidriletes tüdrukuid silmitseda. Näod olid uneta õõ mõjul kahwatud. Mõnel meist oli veel wahu-weini klaas käes. Tüdrukute kõrwale ilmusid herrad pidurietes. Nad kumardasid kaugele ette, et kõike paremini näha. Pääsukesed aga hõljusid siristades puhtas hommikuõhus, sinna-tänna lennates.

Guillotine kogu mustas ähwardawalt käsa üles sirutades kahwatu taewa wastas.

Seda koledat pilti nähes, löi hukkamõistetu wärisema, kuld ta kogus ennast jälle wäga ruttu ja läks kindlal sammul guillotine poole. Rahulikult tõusis ta mööda platwormile wiawat treppi üles.

Saatusliku laua ette jõudes, suudles La Pommerais Kristuse kuju ja siis ühte oma juukselokkidest, mille Crozes üles tõstis ja ta kätte ulatas. „Temale!“ ütles ta tasa. Wiis inimest oli tapalawal. Nende kogud olid selgesti näha. Surmawaikus walitses tapalawal olijate hulgas.

Kell hakkas tornis lööma. Ta kuuendat lööki ei pidanud La Pommerais enam kuulma. Alles nüüd märkas ta oma ametiwenda Velpeau'd, kes platwormi wõrele toetas ja teda terawaste silmas pidas. Ta kogus ennast ühe silmapilgu ja pigistas silmad kinni.

Kiirelt langes guillotine kirwes alla. Kõle hoop wäpustas terwet platwormi. Shandarmite hobused ajasid püsi. Koleda hoobi järeלקaja wärises veel õhus, kuid juba oli arsti Velpeau halastamata kätes hukkasaanud ametiwenna pea, mis ta käed, warukad ja riided weega üle paiskas.

See oli wäga kahwatu ja ühtlasi kole nägu, mis Velpeau otsa waatas. Ta otsaesine oli ähwardawalt koitsus. Silmad pärani laiali aetud ja suu lahti. Alumine lõualuu oli natukene wigastatud.

Velpeau kummardas kiirelt pea kohale ja hüüdis waremalt kokku räägitud küsimuse talle paremasse kõrwa. Olgugi, et Velpeau kõigile eettewalmistatud oli, siiski käis külm wärin tal läbi keha, kui parema silma laug pikkamisi langes ja pahem pärani lahti jäi. „Jumala nimel!“ hüüdis Velpeau, „korrake seda märki veel kaks korda!“

Kuid mõne hiigla pingutuse mõjul wärisestid ripsmed, kuld silmalaug ei tõusnud enam. Mõne sekundi järele oli nägu juba külm, kange ja liikumata. Kõik oli möödas.

Dr. Velpeau andis pea Hendreichi kätte tagasi. See pani pea hukkamõistetu jalge waele. Nii nõudis seda komme.

Kuulus haawaarst pesi oma käed suures weeämbris, mis tapalawa pesemiseks oli määratud, puhtaks. Rahwahulk lagunes laiali, ilma et teda ära oleks tunnud, wõi teda tähele pannud. Waikides kuiwatas ta oma käed.

Pikkamisi sammus ta oma wankri poole, mis teda wangihoone ukse ees ootas. Ta oli sügawas mõttes. Wankrile astudes nägi ta oma ees waeste-patuste-kärut, milles surnukeha ära wiidi.

Nowaja kabineti „Pupchen“.

(Portfelli tants Banketti saatel.)

Kui Eesti „roopaid“ soonis,
see kiireste siis läks,
end peaministriks kroonis,
üks Konstantinus Päts, —
ta „käskis ja keelas“,
siis ühes Poskaga,
ja lõpuks löiwad üles,
panga „wiieteistmiljoniga!“

Pupchen, nüüd Strandmann, Pätsuke,
laulawad; — oh kuldrannake!
millal küll ükskord jõuab,
su kaldale,
maaliitlane. . .

Et walitsuse „serwiisist“,
panid paljud ajama,
ja seda neetud „kriisist“,
„Sots“ ei suutnud lahenda,
siis „kabineti“ sõitis, —
tuliuus „lakirohwka saan“,
ja wõidurõõmsalt pukkis,
istus „bumerangi Jaan!“

Pupchen, ära neetud, wälk ja pauk,
„kittiga“ tinutatud riigilaewa „auk“, —
ootame, mil hakkab siis
kriisist ta
tilkuma. . .

Kes „alguses“ sõi leiba,
see oli surma mees,
sest tihti „ajateiba“,
wõis leiwalt leida sees, —
nüüd sööme „Sitska silku“,
ja laual walge sai,
kui heidad tulewikku pilku, —
Puhk, Kriisa, — ai, ai, ai!

Pupchen, ei tea publikum,
kas maitseb Kriisal „oma rumm“,
ja hädaohtlikum oleks asi,
kui toitusjuht,
oleks herra Luht. . .

Et Eestis on „kultura“,
ei wastu waidle me' —
maakeeles sõiduluba,
saab juut ehk türklane,
aga „wabasõna“ taewas,
on alles „mustaw täpp“,
me' kirjandus oli waewas,
kui töötas Kartau käpp!

Pupchen, üks põnew küsimus,
on waene kooliharidus,
Kartau on läinud ja tuleb Treffner,
ja Tartust teel,
on „mulgi keel“. . .

Kui Eestis löi kõik „loitu“,
mängiti „Estonias“, —
„enne kukke, enne koitu“,
mis kõiki waimustas,
kui looja läks siis „луна“,
ministri „union“ —
nimetas esimese „muna“:
„Kukke proklamatsioon!“

Pupchen, imeasjad sünniwad,
Eestis nüüd „kukked“ munewad,
ainult üks wäike pahe,
et wäljamaa,
oma „waluutaga“. . .

Tee tööd ja palu õhtu
armsalt Jumalalt,
(kui rihma alla kõhtu,
sa wead rumalalt)
et lühikesel ajal,
jääksid nagu „rulli-niit“, —
siis „hoolekande“ najal,
sind toimetatakse „siit!“

Kontroll.

Elektriwoolu kontrolööridel on õigus igal ajal lampide suurust ja arvu elektriwoolu tarvitajate juures kontrollleerida. Amet'ik teadaanne.

Kontrolöör: „Wabandage... ma tahan ainult waadats, kas te mitte suuremat pirni sisse keeranud ei ole, kui see teil lubatud on!“

Pupchen, oh welled arwake,
 mis teeb see herru Palwadre,
 see arwata õige lihtne, —
 mängib piljardid,
 närib pliiatsid. . .

Õiguse jüngriks olla,
 sai wähe wäike Lui,
 poleks o'nud waja tulla,
 Jaaksonilt sealt ära, — fui, —
 nõnda ainult wangimajas,

eelarwed tõusewad,
ja riigi õiguskojas,
akti wirnad kerkiwad!

Pupchen, loorberioksaga „tui“,
ei wõersil sul käinud waene Lui,
nüüd õigust hakkab mõistma,
„rahwa-le —
erakondlane“ . . .

Meil hõbedat ja waske,
isegi priljantisi,
pole leida Eestis raske,
kus tulekiwisi, —
ja hiigla turbarabad,
ei „toida“ põllutöö,
aastaga kui oskad,
„burshuiks“ saad üleöö!

Pupchen, kõik „hallid parunid“,
kongressil „asja“ harutasid,
maaseadust nad maha tegid,
kas süüdi lool,
on herra Pool? . . .

Wäljamaa ei oska
Eestist lugu pidada,
seal konta wäänas Poska,
küll püüdis meelita, —
nüüd seda wahet wehkis,
de facto herra Piip,
de jure aga ähkis,
kui täis sõõnud „poliip!“

Pupchen, noh iseseiswuse,
tõeste nüüd saame omale,
ueks wälisministriks on kuulus
ses suhtes wirk, „tundur“,
on Adu Birk. . .

Ka tihti üle mere,
me' laewad reisu teind,
mis kandis nende kere,
ei ole keegi näind, —
kas Kõstner selles süüdi,
et hästi maksab juut,
kõik suhkur neile müüdi,
ja sina pühi suud!

Pupchen, see meie kaubandus,
on „waheltkauplejate ühisus“,
see tsaari ajast tutaw, —
kus intendant,
seal spekulant. . .

Kui wajadus sul lonki,
pealinnast wäljaspool,
siis peab raudteerongi,
tarwitama sinu hool, —
wagunis on „must ja pime“,
ära tahmand nagu kakk,
see pole ju nii ime,
kui teeministriks Sakk!

Pupchen, ei teie pole wõit,
kui teete üks rongi sõit,
ja tuurid see ähe „sutki“,
siis terwise,
te' kaotate. . .

Kõik meie sisemised asjad,
läbi udu hiilgawad,
kui „setu kirjud kosjad“,
„liikwa“ järel lõhnawad, —
et Oinal kaelas „kellad“,
oli „kingisepa“ töö,
nüüd aga on ju Hellat,
ja ikka asjas „öö!“

Pupchen, „kolmas otdelenija“,
wilets ja puru lahja ta,
waat' tõeks läinud on wanasõna;
„suured sõiduwees“,
aga wäiksed „sees“ . . .

Lõpuks weel de facto,
teil laulan „rahust“ ma,
kabinetis on ka Hango
nii, nii, — rahuinglina, —
sest Põhja-Lääne „kära“
on likwideeritud,
neilt sõjariistad ära,
saab konfiskeeritud!

Pupchen, oh sõjajumal Mars,
katki peksta siis oma piigiwars,
ja ajalehtede „strategid“,
lähwad kermeste
„Wiru-frondile“ . . . ja jah!
August Brawó.

Nädalased samagonka salmid.

Gori.

See tõeasjaks ammu saanud on,
et diplomatia meil puhas samagonn.
Me diplomadid kulutawad suud ja kulutawad raha,
kui Eestile nad ei tee head, waid rohkem
teewad paha.

No muidugi, on ju ka neid, kes omas asjas meistrid,
kuid rohkem siiski meil on diplomaatilisi tall-
meistrid.

Neil paras koht oleks taewaliidu tallis kronu-
dega jahti,
ja hoolitseda, et „poliitikat“ need kronud ei
saaks põrandale teha mahti,
kuid nemad aga rahulikult wäljas Eesti asju
ajawad*)
ja sest ei hooli, et need asjad Eestile kõik selga
sajawad.

Jah, kui sõnnikut teeb ka tallmeister, siis ta se-
tukatel konkurent

ja see on tõesti juba „erakondline eksperiment“ !!

*

Näitlejad meil wiimsel ajal tõusnud hinnas,
nii me „pea“ kui ka meie „pää“ linnas.
Wäljamaa walutaga meil hinnataks Jungholzi,
Pinnat

sest neil annetati Prantsuse metall auhinnad.
Nüüd ka Tartus kõrge au sisse Wanemuise Simm
on saanud —

*) Muidugi sassi! Lugeja märkus.

linnaisad tema omal linnapeaks a'anud!
 Ja miks Simm ei wõi siis olla linnapea? —
 ta ju igas osas näitleja nii wäga hea!
 Lass lennata! Kas olgu jaht, wõi draama, wõi
 drageedia,
 mis raekoja näitelawal meile pakub ta
 meil on see täiesti, ma ütlen täiesti ükskõik
 sest meil ju puudub õieti, see teada, kunstimaik,
 kas olgu „raske kunst“ ehk „kerge“ olgu see
 peasi — kui saab naerda hahaha!... heeheel!...
 Meil tähtis näitelawa, mis tehakse, kuid seal ku-
 lisse taga
 see pole meie asi — olgu simnan seal ehk
 täitsa waga!

Me publikum on kultiweerimata alles
 ehk kuldi kuldiweerijaid küll leiame me Wabbes,
 Alles,
 me publikumist läbi tungida ei taha hariduse oda
 ja kunsti templiks ta ei taha tunnista Siuru
 musta pesu koda,
 ei taha tunnista, et Gailit, kui ta tantsides seob
 plika ümber kätt,
 teeb shesti kunstirikkama kui Grippenbergi ehk
 Duncan, Sacharett,
 ei taha aru saada, et üks eht nüansirikas wile
 on rohkem wäärt kui lendaw siga, werikakk
 ehk kile.
 Küll püüawad me wilistlased publikumil õiget
 aru külge pookida,
 kuid publikum on loid ja wõtab tasuks wilist-
 lasi rookida,
 ja wilistlastel igast otsast kajab wile,
 mis lõhna järel otsustades just modern ei ole.
 O, waesed wilistlased, kogu aeg te waewa näind
 ja „wilet lõõnd“ olete siin ilmas,
 nüüd lõõb ka wahel wile teid, et wile peas, silmas!

Parlamentline lament.

Meil on juba justament
 eht Euroopa parlament:

deputaadid, esimees,
 wesi „karawinni“ sees,
 komisjonid, kuluaarid,
 naissaadikute inwentarid.
 Seadusandja elaw mööbel:
 „hall burshui“ ja „puna pööbel“,
 ja ka lõõmingud on moodis,
 nagu wanast „halja“ poodis.
 Hiljuti ministri abi,
 loomaarst, kel' tuntud kabi.
 Uluotsal wastu prilla
 lõõnud paragrahwi lilla.
 Uluotsa ots pole õlest
 pole wiga saand ta sellest —
 ta „projekti“ äigand wastu,
 et poln'd saajal aega paastu.
 Ibsberg wahel' lõõnd siis kãpad
 lahku, pilland nad kui roopad! . .
 Jah, eks loomaarst siin eksis,
 kui ta Uluotsa peksis —
 Uluots ei ole loom —
 tal on saadiku diplom!

Gori.

T o r k e d.

Mis on mood? Kunst oma keha paljastada.

Inimese ideal on raha. Õnnetu on see ini-
 mene, kel ideali ei ole.

Wiin on naisterahwast parem: wiina wõib
 juua ja armastada, naisterahwast ainult armastada.

Armastaja on tuletiku sarnane: kui ta põ-
 lema läheb, kaotab pea.

„Kas me ehk oma jutuga teid ära tüfita-
 nud ei ole, armuline preili.“

„Oh ei, mitte sugugi . . . Aga millest te
 jutustasite?“

Ilmusid trükist:

1.

„Meie Matsi“ tähtraamat 1920.

2.

Lõbus näitelawa.

Monoloogid, deklamatsioonid, laulud, kupleed, kõned, westelood, soolonumbrid
 iseloomukujutustest ja mitmesugused naljakad ettekanded.

Kirjutanud Aleksander Trilljärw, Eesti teatri näitleja.

Arusaamata lugu.

Denikin: „Tshort wõsni, ja ne peanimaju, mispärast me'e õhulaew kerkida ei taha!”

Kontsert büroo „LYRA“.

Tallinnas, Waksali puiestee nr. 14, krt. 2.

Wõtab tellimisi wastu ja muretseb:

Näitemängud, soloettekanded, laulude tõlked, naljalaulude tekstid (sowwi peale ja walmis), orkestreerimist, komponeerimist ja muud töid sellel alal.

Suur walmis naljalaulude kogu nootidega klaweri ja orkestri jaoks. Wäljamaalt muretseb nootisiid, mänguriistu, üksikult ja kogu orkestrite jaoks.

Wõtab mänguriistu müümiseks komisjont peale.

Maa seltsidele suur abi ja tugi eeskawa korraldamises.

Tellimise peale: Katkendid ja soololaulud Eesti sõnadega moodsatest operetidest -- klaweri ja laulu noodiga.

Kõige muu üle büroost lähemalt.

Wastuse jaoks: kirjamark.

Juhatus

Juhatus

Därgmine „Meie Mats“, nr. 43 ilmub laupäewal, 13. detsembril.

Ilmub „Teaduse“ kirjastusel. Wast. toim. Gori-Tõnisson.

Trükitud sekwestreeritud B. Mäns'i trükikojas, Tallinnas.